KURDISTAN

چەند وێستگەیەکی مێژوویی حیزبی دێموکڕات
لەدوای شۆڕشی ١٣٥٧

پێشەوا عەلی پوور

کۆکردنەوە و ئامادەکردنی: ڕەحمان نەقشی

چەند وێستگەیەکی مێژوویی حیزبی دێموکرات لەدوای شۆڕشی ١٣٥٧

پێشەوا عەلیپوور

- بەشداریی کورد لە شۆڕشی گەلانی ئێران
- گرتنی پادگانی مەهاباد
- میتینگی جەماوەری حیزبی دێموکرات لە شاری مەهاباد
- شەڕی یەکەمی شاری سنە
- چوونی هەیئەتی حیزب بۆ لای خومەینی
- ڕێفراندۆم بۆ دیاریکردنی جۆری ڕێژیم
- میتینگی نەغەدە
- ئاژاوەگێڕیی دوژمن و ئاشتیخوازیی حیزب
- هەڵبژاردنی مەجلیسی خیبرەگان و بەشداریی حیزبی دێموکرات
- فتوای جیهاد و نیازناپاکیی خومەینی لە دژی نەتەوەی کورد
- هێرش بۆ سەر باڵوێزخانەی ئامریکا و هەڵوێستی حیزبی دێموکرات
- خۆڕاگریی کوردستان

- پەیامی حیزبی دێموکرات بۆ ئاشتی
- وەڵامی خومەینی بە نامەی حیزبی دێموکرات
- وەڵامی حیزبی دێموکرات بۆ پەیامی خومەینی
- هەڵبژاردنی سەرۆک کۆمار و هەڵوێستی حیزبی دێموکرات
- کۆنگرەی چوارەمی حیزبی دێموکرات
- سەردانی هەیئەتی حیزب بۆ لای بەنی سەدر بۆ تاران
- هەڵبژاردنەکانی مەجلیسی میللی و پێگەی حیزبی دێموکرات
- سەرهەڵدانەوەی شەڕ و شەڕی دووهەمی سنە
- حیزبی دێموکرات و پێوەندی لەگەڵ موجاهیدینی خەڵق و شوڕای میللی بەرگری
- تاقمی حەوت کەسی و هەڵوێستی حیزبی دێموکرات
- مانگی دیفاع لە ئازادی
- بەشداری و ئەندامەتی لە ئینتێرناسیۆناڵ سوسیالیستدا
- بۆمبارانی شیمیایی هەڵەبجە و هەڵوێستی حیزب
- ڕاپەڕینی باشووری کوردستان و هەڵوێستی حیزبی دیموکرات
- تێرۆری ڕێبەرانی حیزب لە ئورووپا و باشووری کوردستان

ئاماژە:

خەبات و فیداکاریی خەباتگێڕانی ڕۆژهەڵاتی کوردستان بۆ وەدیهێنانی مافە نەتەوایەتییەکانیان بەدرێژایی سەدەی بیستەم بەردەوام بووە. بەڵام لەو پرۆسەیەدا تەنیا دوو جار ئاڵوگۆڕی سیاسیی ئەوتۆ هاتۆتە پێش کە کورد توانیبیتی لە بەرژەوەندیی خۆی بیقۆزێتەوە. یەکەم دەرفەت بەدوای شەڕی دووهەمی جیهانیدا بوو کە دامەزرانی حیزبی دێموکرات و کۆماری کوردستانی لێ کەوتەوە و حیزبی دێموکرات توانی مۆدێلێکی مۆدیڕن و پێشکەوتوو لە حوکمڕانیی نەتەوەیی پێشکێش بکا. دووهەم دەرفەتیش لەپاش شۆڕشی ساڵی ٥٧ی ئێران هاتە پێش کە بووژانەوەی حیزب و دەسپێکی قۆناغێکی دیکەی خەباتی بەدوادا هات. بەڵام بەداخەوە گوتاری ئاشتیخوازیی بزووتنەوەی نەتەوەیی کورد بە ڕێبەریی حیزبی دێموکراتی کوردستان لەلایەن دەسەڵاتی ناوەندییەوە بە سیاسەتی سەرکوت و هێرش و پەلامار بۆ لەبن دەرهێنانی ئەو جووڵانەوەیە وەڵام درایەوە.

لەم نووسینەدا کە لە سێ بەشدا بڵاو دەبێتەوە، وەک پانۆڕامایەک، ئاوڕ لە چەند وێستگەیەکی مێژوویی حیزبی دێموکراتی کوردستان لە دوای شۆڕشی ١٣٥٧ی گەلانی ئێران و سیاسەت و هەڵوێستی ئەم حیزبە لەهەمبەر ڕووداوە سیاسییەکانی ئەوکاتدا دراوەتەوە:

بەشداریی کورد لە شۆڕشی گەلانی ئێران

لە ساڵەکانی پێش ١٣٥٧ی هەتاوی، گەلانی وەزاڵەهاتوو لە ستەمی ڕێژیمی پاشایەتی کە چەقۆ گەیشتبوو سەر ئێسکیان، لە شار و ناوچە جیاجیاکان ناوەناوە بێزاریی خۆیان لە ڕێژیمی شا دەردەبڕی، بەشێکی زۆر لە ئێرانییەکان لەژێر فەرمانی خومەینیدا خۆیان ڕێکخستبوو و ئامادەی شۆڕش بوون.

بە سەرنجدان بە ڕابردووی دوورودرێژی ستەمی بنەماڵەی پەهلەوی، هەر لە شەهیدکردنی سمایل ئاغای سمکۆ و ڕووخاندنی کۆماری کوردستان و شەهیدکردنی پێشەوای کوردان و هەروەها سەرکوتی بزووتنەوەی ٤٦-٤٧، نەتەوەی کوردیش بۆ کۆتاییهێنان بەو ڕێژیمە ئامادەی ڕاپەڕین بوون. بەتایبەت کە گەلی کورد لە کوردستانی ئێران زیاتر لە سێ دەیە بوو خاوەن ئەزموونی سیاسی و حیزبایەتی بوون.

لەو سەر و بەندەدا و لە سێ ڕۆژانەی کۆچی دوایی کاک عەزیز یوسفی، ئەندامی پێشووی کۆمیتەی ناوەندیی حیزبی دێموکرات، ڕۆژی ١٧ی جۆزەردانی ساڵی ١٣٥٧، خۆپیشاندانێکی بەرین لە مەهاباد بەڕێوە چوو. ئەم خۆپیشاندانە دەسپێکی زنجیرە خۆپیشاندانەکانی خەڵکی کوردستان بوو بەدژی ڕێژیمی شا. لەو بارودۆخەدا ڕێبەرایەتیی حیزبی دێموکرات لە گەرمێن، بە تێگەیشتنی ورد و هەمەلایەنە لە ئاڵوگۆڕەکانی ئەو سەردەم، بەشێک لە ڕێبەرایەتی و کادرەکانی خۆی لە پاییزی ١٣٥٧ی هەتاوی، لەژێر ناوی کۆمیتەی زاگرۆس ناردەوە نێو خەڵکی ڕۆژهەڵاتی کوردستان و دەستیان بە ڕێکخستنەوەی ڕیزەکانی حیزب و جەماوەر کرد.

ڕێکخراوەکانی لاوان و ژنان سەرلەنوێ بووژانەوە و ئیتر پۆل پۆل خەڵک پەیوەستی ڕیزەکانی حیزبی خۆیان دەبوون.

گرتنی پادگانی مەهاباد

شۆڕش دژی ڕێژیمی شا لە سەرکەوتندابوو، لەگەڵ ئەوەیکە ٢٢ی ڕێبەندانی ١٣٥٧، شۆڕشی گەلانی ئێران سەرکەوت و

کۆتایی بە دەسەڵاتی پاشایەتی هات، بەڵام بەشێکی بەرچاو لە مۆڵگە سەربازییەکان لە شار و ناوچەکانی ئێران هێشتا لەدەست پاشماوەی ڕێژیمی پاشایەتیدا بوون. حیزبی دێموکرات ڕۆژی ٣٠ی ڕێبەندانی ١٣٥٧ بە یارمەتیی ئەفسەرانی شۆڕشگێڕی ئەرتەش، دەستی بەسەر پادگانی مەهابادا گرت و کۆتاییان بە دەسەڵاتی نگریسی پاشایەتی لەم ناوچەیە هێنا.

میتینگی جەماوەری حیزبی دێموکرات لە شاری مەهاباد

لە یەکەم ڕۆژ و حەوتووەکانی دوای سەرکەوتنی شۆڕش و لە کاتێکدا کوردستان ڕووی ئازادی بەخۆیەوە دەدی و حیزب و ئۆرگانەکانی بەرەو سەقامگیری دەچوون، ڕێبەریی حیزبی دێموکراتی کوردستان لە بەرنامەیدا بوو کە لە میتینگێکی گەورەدا دەستپێکردنەوەی خەباتی ئاشکرای خۆی بەڕەسمی ڕابگەیەنێ.

ڕۆژی ١١ی ڕەشەمەی ساڵی ١٣٥٧ی هەتاوی، پتر لە سەد هەزار کەس لە شار و ناوچە جیاجیاکانی کوردستان ڕوویان کردە شاری مەهاباد، ئەو جێگایەی کە حیزبی دێموکرات، یەکەمین جار کۆماری کوردستانی لێ دامەزراندبوو.

هەتا چاو هەتەری دەکرد هەر جەماوەر بوو، دەرزیت حەوادابا وەعەرز نەدەکەوت، خەڵک دوای چاوەڕوانییەکی زۆر، تامەزرۆی میتینگی حیزبی خۆیان بوون. بەڵێ ئێرە وێستگەی ئاشکرابوونی قۆناغی نوێی خەباتی حیزبی دێموکراتی کوردستانە.

میتینگ بە پەیامی مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەنزادە، بەرپرسی کۆمیتەی ڕێکخراوی حیزب لە مەهاباد دەستی پێ کرد و پاشان دوکتور عەبدولڕەحمان قاسملوو سکرتێری گشتیی حیزبی دێموکرات وتارێکی مێژوویی پێشکێش جەماوەر دەکا.

دوکتور قاسملوو لە پەیامەکەیدا، مانیفێستی دەوڵەتێکی دێموکراتیک و ئازاد وێنا دەکا. ئەو باس لە ئاشتی و برایەتیی گەلان و ئازادیی ئایینەکان دەکا و بە بەرجەستەکردن و بەرزنرخاندنی ڕۆڵی جەماوەر خاوەنە ڕاستەقینەکانی حیزبی دێموکرات وەبیر خەڵک دەهێنێتەوە.

جۆش و خرۆشێکی لەڕادەبەدەر لەنێو جەماوەر دیارە، دوکتور قاسملوو بەردەوام دەبێ لە وتاردان و چوارچێوەی قەوارەی کوردی لە ڕۆژهەڵاتی کوردستان دیاری دەکا. ئیتر ئەوجار جەماوەر کەیف خۆشن، لە دێوەزمەی پەهلەوی ڕزگارییان بووە و

بەرەو بەهاری ئازادی دەچن. دڵیان لە جۆشە و ئەسرینی گەشیان دێتە خوارێ، دڵیان خۆشە بە ڕەنگی بەهارێ.

شەڕی یەکەمی شاری سنە

هەموو ئەو دڵخۆشییە زۆری نەخایاند کە قرمژنی تۆپ و تفەنگەکانی پادگانی سنە لە شەقامەکاندا زرینگایەوە و شەقامەکانی شاری سنەیان بە خوێنی خەڵکی مەدەنی سوور کرد.

خەڵکی شاری سنە هەوڵیان دا وەک خەڵکی هەموو ناوچەکانی دیکەی ئێران دەست بە سەر پادگانی شاردا بگرن کە هێشتا پاشماوەکانی ڕێژیمی پاشایەتی تێیدا جێگیر بوون، بەڵام پادگان نەک هەر تەسلیم نەبوو، بەڵکوو بەرەنگاری خەڵک بۆوە و، لە ئاسمان و زەوییەوە خەڵکی سیڤیلیان کردە ئامانج.

ڕێژیمی تازە، بە بڕیاری خومەینی بە شێوەیەکی چاوەڕواننەکراو پشتگیرییان لە وەدەست هاتنی پادگان کرد لەبەرانبەر خەڵکدا! لە پادگانەوە تۆپ و هاوەن و دۆشکە ئاراستەی شار کران و لوولەی چەکەکانیان ڕوو لە خەڵک و ماڵ و حاڵیان کرد، لە ئاسمانەوە بە فڕۆکە شاریان بۆردومان دەکرد. لەو شەر و پەلامارەدا بە سەدان کەس شەهید و بریندار بوون.

حیزبی دێموکرات لە سێهەم ڕۆژی شەڕدا بە هەستکردن بە بەرپرسیاریەتی لەبەرانبەر خاک و خەڵکی کوردستان، هێزێکی پۆشتە و پەرداخی پێشمەرگە و چەندین کامیۆن خواردن و جلوبەرگی بۆ یارمەتیدانی خەڵکی سنە بەڕێ کرد. بەڵام ڕێگە لە هاوکاری و پشتیوانیی حیزبی دێموکرات گیرا.

سەرەنجام بە هاتنی هەیئەتێکی دەوڵەت بۆ شاری سنە و دانیشتن لەگەڵ کەسایەتییەکانی وەکوو مامۆستا شێخ عێزەدین حوسێنی و کاک ئەحمەد موفتیزادە و نوێنەری لایەنە سیاسییەکان، گەمارۆی سەر پادگانی سنە کۆتایی هات.

ئاکامی ئەو عەمەلیاتە جیا لەوەی کە ماهییەتی دژە ئینسانی ڕێژیمی نوێی دەرخست، ناکامی لایەنە بەشداربووەکان، خەساری سەدان شەهید و برینداریشی بۆ خەڵکی شاری سنەی قارەمان بەدواوە بوو، کە نەورۆزەکەیان خەڵتانی خوێن کرا.

چوونی هەیئەتی حیزب بۆ لای خومەینی

سەرباری هەموو نیازخراپیی ڕێژیمی نوێ، بەڵام حیزبی دێموکرات وەک حیزبێکی بەرپرسیار لە چارەنووسی خەڵک، وازی

لە هەوڵە ئاشتیخوازانەکانی لەپێناو وەدیهێنانی داخوازە ڕەواکانی کورد نەدەهێنا. هەربۆیە ڕۆژی ۷ی خاکەلێوەی ۱۳۵۷، هەیئەتێکی حیزبی دێموکرات بە سەرپەرەستیی دوکتور قاسملوو بەرەو تاران وەرێ کەوتن و لە شاری قوم چاویان بە خومەینی کەوت. بەڵام خومەینیی سەرمەست لە سەرکەوتنی ئینقلاب، وەڵامی داخوازییەکانی هەیئەتی حیزبی دێموکراتی نەدایەوە و هەیئەتی حیزبی دێموکراتی حەواڵەی سەرۆکوەزیر کرد کە ئەوکات مێهدیی بازەرگان بوو.

دوکتور قاسملوو لەدیدار لەگەڵ مێهدی بازەرگان پشتیوانیی حیزبی دێموکراتی لە دەوڵەتی کاتی ڕاگەیاند و داوای کرد کە هەیئەتی حیزب لە ڕێگای رادیۆ و تەلەفزیۆنەوە داخوازییەکانی گەلی کورد بۆ گەلانی ئیران شی بکەنەوە و هەروەها داوای کرد کە بەمەبەستی گونجاندنی داخوازییەکانی خەڵکی کوردستان لە یاسای بنەڕەتیدا، ڕێگا بدرێ کە نوێنەرانی خەڵکی کوردستانیش لە نووسینەوەی ئەو قانوونە بەشدار بن.

هەر لەو دیدارەشدا دەستەی نوێنەرایەتی حیزب گەڵاڵەیەکی لە ماف و داخوازییەکانی گەلی کورد پێشکەش بە سەرۆکوەزیر کرد. بەڵام هەموو ئەو هەوڵانە لەسۆنگەی سیاسەتی دوژمنکارانەی ناوەندەوە ناکام مانەوە.

ڕێفراندۆم بۆ دیاریکردنی جۆری ڕێژیم

بە هەموو ئەو هەڵسوکەوتە نادێموکراتیکەوە، سەرەنجام ڕۆژی ۱۰ی خاکەلێوە بە ڕۆژی ڕێفراندۆم بۆ دیاریکردنی جۆری سیستمی حکومەتی نوێ دیاری کرا. بەڵام چ ڕێفراندۆمێک؟ بەرگی دەنگدان هیچ مۆدێلێکی بۆ هەڵبژاردنی شێوەی حوکمڕانی نوێ تێدا بەدی نەدەکرا! نێوەرۆکی ئەو ڕێفراندۆمە لەو پەندەی کوردەواری دەچوو کە دەڵێ: "کەوت دەوێ ئەوە سمۆرە، سمۆرەت دەوێ ئەوە سمۆرە"

حیزبی دێموکرات کە هەر ئەوکات ماهییەتی نادێموکراتیک و دژە ئینسانی ڕێژیمی نوێی ناسیبوو، پێی وابوو ئەم ڕێفراندۆمە دێموکراتیک نییە و مەجالی هەڵبژاردنی جۆری حوکمڕانی لە خەڵک ستاندۆتەوە. هەر بۆیە ئەوکات ئەم پرسە گورگانەی ڕێژیمی بایکۆت کرد.

میتینگی نەغەدە

خومەینی لە تاران وردە وردە بناغەی حکومەتە ئیسلامییەکەی بە هەڵاواردنی نەتەوەکانی دیکە پتەو دەکا و لە

کوردستانیش حیزبی دێموکرات خەریکی ڕێکخستنی جەماوەری تینووی ئازادییە.

وەک نەریت کە حیزب لە شار و ناوچە جیاجیاکانی کوردستان کۆبوونەوەی بۆ ئەندامان و لایەنگرانی خۆی پێک دەهێنا و سیاسەتەکانی خۆی لەمەڕ ئیدارەی ئێران و کوردستان بۆ خەڵک شی دەکردەوە، ٣١ی خاکەلێوەی ١٣٥٨یش بە بەشداریی هەزاران کەس پێکهاتوو لە کورد و ئازەری، لە یاریگای وەرزشی نەغەدە ئامادە بوون تاکوو نێوەرۆکی پەیامی حیزبی دێموکرات لە میتینگی مەهاباد بکەنە دەستمایەی پێکەوەژیانی ئاشتییانە.

پێش دەسپێکی وتاری سکرتێری گشتیی حیزب، کۆمەڵێک مۆرەی بەدناوی حکوومەتی پاشایەتی و دەمڕاستی ڕێژیمی تازە بەدەسەڵات گەیشتوو، لە چەند شوێنی جیاواز ڕوو بە جەماوەر تەقە دەکەن و میتینگی حیزبی دێموکرات تێک دەدەن. شەڕێکی چوار ڕۆژە لەنێوان کورد و ئازەری هەڵدایسێ کە بە سەدان کەس لە نەتەوەی کورد و ئازەری دەبنە قوربانی. ئەم شەڕە نەخوازراوە بە دەستێوەردانی ئەرتەش و بە دژی نەتەوی کورد شکایەوە، بەڵام تا ئەمڕۆکەش ئاسەواری ئەم ئاژاوەگێڕییە بەسەر هەردوو نەتەوەی کورد و ئازەرییەوە ماوە.

ئاژاوەگێڕیی دوژمن و ئاشتیخوازیی حیزب

تا دەهات کوردستان زیاتر دەکرا بە مەیدانی ئاژاوەگێڕی. بەکرێگیراوانی ڕێژیمی نوێ بە مەبەستی بەلاڕێدابردنی ویست و داخوازییە ڕەواکانی کورد دەستیان لە هیچ نەدەپاراست، حیزبی دێموکرات و سەرکردایەتیی سیاسیی کورد ئەوکات بە دەرکی حەساسیەتی دۆخەکە و بەرپرسیاربوون لەبەرامبەر ئەم قۆناغە لە مێژوو، بەردەوام هەوڵیان دەدا لە ڕێگای دیالۆگ دۆخەکە هێور بکەنەوە و ئیزن نەدەن ڕەوایی دۆزی کورد بکەوێتە ژێر هێژمونی کەشی ئینقلابیی تاران و هەروەها ئاژاوەگێڕان لەکوردستان. بۆ ئەمەش حیزبی دێموکرات دەرگای دیالۆگی بەڕووی تاراندا دانەخست و بەردەوام بوو لە شیکردنەوەی ویست و داخوازییە ڕەواکانی کورد لەگەڵ تاران.

هەڵبژاردنی مەجلیسی خیبرەگان و بەشداریی حیزبی دێموکرات

ڕێژیمی نوێ هەنگاو بە هەنگاو خۆی سەقامگیر دەکرد. ڕۆژی ١٢ی گەلاوێژی ١٣٥٨ وەک ڕۆژی هەڵبژاردنی مەجلیسی خیبرەگان دیاری کرا، دیارە وەک ڕێفراندۆمەکە ئەمەشیان شتێکی نوێ و تاقینەکراوە بوو، بەهەرحاڵ هەڵبژاردن لەسەرجەم پارێزگاکاندا بەڕێوە چوو و کاربەدەستانی ڕێژیم هەموو هەوڵی خۆیان دا کە نوێنەرانی کورد بە تایبەت دوکتور

قاسملوو لەم هەڵبژاردنەدا دەنگ نەهێننەوە.

خەڵک چوونە سەر سندووقی دەنگدان و نوێنەرانی خۆیان هەڵبژارد. دوکتور قاسملوو بە ۱۱۳،۳۷۷ دەنگ، بە نوێنەری پارێزگای ورمێ بۆ مەجلیسی خیبرەگان هەڵبژێردرا.

فتوای جیهاد و نیازناپاکیی خومەینی لە دژی نەتەویە کورد

هەڵبژێرانی دوکتور قاسملوو بە نوێنەری مەجلیسی خیبرەگان، ڕێژیمی تووشی هیستریا کرد،

دەسەلاتی نوێی تاران تەحەمولی دەنگی ئازاد و نوێنەرێکی دێموکراتی نەکرد. هەر بۆیە لە ڕێگای بەکرێگیراوان و دەست و پێوەندییەکانییەوە، دەستی کرد بە ئاژاوەنانەوە لە کوردستان، تاکوو بەو بیانووە هێرش دەست پێ بکا. سەرەنجام ڕۆژی ۲۳ی گەلاوێژی ۱۳۵۸ بە هێرش بۆ سەر شاری پاوە، ڕێژیم زەنگی شەڕی سەرتاسەری لە کوردستان لێدا.

لەگەڵ ئەمەش ڕۆژی ۲۸ی گەلاوێژ بۆ کوبوونەوەی نوێنەرانی هەڵبژێردراوی مەجلیسی خیبرەگان دیاری کرابوو، دکتور قاسملوو بە نیەتی پاراستنی متمانەی خەڵک و وەک نوێنەری هەڵبژێردراوی خەڵک بڕیاری دابوو کە لەو کۆبوونەوەدا بەشداریی بکا، بەڵام کۆمیتەی ناوەندیی حیزب کە نیازەکانی پشتی ئەم کۆبوونەوەی بۆ ڕوون ببۆوە، نەیهێشت دوکتور قاسملوو بچێتە یەکەم کۆبونەوەی مەجلیسی خیبرەگان.

مەجلیس لە کاتی دیاریکراودا کۆ بۆوە و هاوکات لەو ڕۆژەشدا خومەینی فتوای جیهادی لە دژی میللەتی کورد دەرکرد. چەند ڕۆژ دواتر کە ئەندامانی مەخلیسی خیبرەگان چووبوونە لای خومەینی، خومەینی پەردەی لەسەر نیازە خراپەکانی هەڵدایەوە و بە هێنانەگۆڕی باسی کوردستان و دوکتور قاسملوو گوتبووی: "ای کاش آمده بود، من خیال داشتم اگر بیاد همینجا نگرش دارم" [بریا هاتبا، ئەگەر هاتبا نیازم وابوو لێرە ڕایگرم].

دیارە ئەو ڕاگرتنە ئەگەر ئێعدام نەبا حەتمەن زیندانی هەتاهەتایی دەبوو. ئەمە ماهییەتی ڕێژیمێک بوو کە خۆی لەبەرانبەر یاسا و هەڵبژاردنەکانی خۆشیدا بە بەرپرسیار نەدەزانی. دوای ئەو فتوا نگریسەی خومەینی، کوردستان شەڕی بەسەردا سەپا و تێکۆشانی حیزبی دێموکرات یاساغ کرا. ئیتر کەس گومانی نەما لەوەیکە ڕێژیمی ئیسلامی بڕیاری داوە کورد قەلاچۆ بکا.

هێرش بۆ سەر باڵوێزخانەی ئامریکا و هەڵوێستی حیزبی دێموکرات

لەو سەروبەندەدا خوێندکارانی پێڕەوی خەتی ئیمام، هێرشیان کردە سەر باڵوێزخانەی ئامریکا لە تاران و کارمەندانی باڵوێزخانەیان بە بارمتە گرت، ڕێژیم هەوڵی زۆری دا کە ئەم کردەوەیە بە خۆڕسک نیشان بدا، بەڵام پڕوپاگەندەی بەربڵاوی دامودەزگا میدیاییەکەی و هەروەها شاگەشکەبوونی سەرانی ڕێژیم بەم کردەوەیە، دەری خست کە ئەم شاکارە بە پیلانی خۆیان بەڕێوە چووە. دیارە ئەو ڕووداوە زۆر لایەنی ئۆپۆزیسیۆنی دژە ئیمپریالیزمیشی شاگەشکە کرد. لەونێوەدا حیزبی دێموکرات بۆچوونێکی جیاوازتری هەبوو، حیزبی دێموکرات بە دەرکی دروست لە دۆخی ئەوکات، ئەو کردەوەی بە یاساشکێنی و دەرچوون لە ڕێوشوێنە یاساییە نێونەتەوەییەکان ناو برد و مەحکوومی کرد.

خۆڕاگری کوردستان

هەر لە ڕۆژ و مانگەکانی سەرەتای دامەزرانی کۆماری ئیسلامیی ئێران لەنێو هەموو ئەو کێشە گەورە و بچووکانەی کە ڕێژیمی نوێ لە ئاستی نێودەوڵەتیدا بۆخۆی دروستی کردبوون و نیشانی دابوو کە تێگەیشتنی دروست و واقعبینانەیان لە ئیدارەی وڵات و سیاسەت نییە، لە نێوخۆی وڵاتیش بە ئاگر و ئاسن وەڵامی ویست و داخوازییەکانی گەلانی ئێرانیان دەدایەوە. بەڵام لەو نێوەدا ئەوە کوردستان بوو کە قورس و قایم ڕاوەستا.

سێ مانگ هێرش و شەڕی نابەرامبەر دژی کوردستان و خوڵقاندنی جینایەت و کارەساتگەلی وەکوو قارنێ و داگیرکردنی شارەکانی مەهاباد و سەردەشت و بۆکان و...، بە خۆڕاگری و تێکۆشانی پێشمەرگانە وەڵام درایەوە؛ کۆمیتەی ناوەندیی حیزبی دێموکرات ئەوکات لە بەیاننامەیەکدا بڕیاری خەباتێکی درێژخایەنی پارتیزانیی لەدژی کۆماری ئیسلامی ڕاگەیاند.

لە جادەی سەردەشت-پیرانشار پێشمەرگەکانی حیزبی دێموکرات زەبرێکی گورچووبڕیان لە سپایەکی پۆشتە و پەرداخی ڕێژیم دا و جودا لەوەی تانک و تۆپی ئەو هێزە تێک شکان، بە دەیان کەسیش لە هێزەکانی ڕێژیم کوژران. حەماسەی قارەمانەتیی پێشمەرگە و ئەو سەرکەوتنە گەورەیە، شار بە شار و دێ بە دێ دەنگی دایەوە.

کوردستان یەکپارچە ببوو بە مەیدانی بەرەنگاری، خەڵکی مەهاباد لە خۆپیشاندانێکی جەماوەریدا وەفاداریی خۆیان بۆ حیزبی دێموکرات و بزووتنەوەی میللی دێموکراتیکی کورد دووپات کردەوە، ئەو دوو حەماسەی شاخ و شار، گوڕوتینێکی

نوێی بە تێکۆشان دا.

شارەکان یەک لەدوای یەک لەدەست داگیرکەر ڕزگار کران و بنکەکانی حیزب جارێکی دیکە لە مەهاباد و بۆکان و... دەستیان بە تێکۆشان کردەوە.

لەیەک ڕستەدا ویستی خەڵک بەسەر ئاگر و باڕووتدا سەرکەوت.

پەیامی حیزبی دێموکرات بۆ ئاشتی

لە جەنگەی ئەو سەرکەوتنانەدا، کۆمیتەی ناوەندیی حیزبی دێموکرات، ٢٠ی خەزەڵوەری ١٣٥٨ نامەیەکی سەرئاوەڵەی ڕوو بە گەلانی ئێران و حیزب و لایەنە سیاسی و پێشکەوتووەکان و کەسایەتییە سیاسی و ئایینییەکان بڵاو کردەوە و ڕایگەیاند کە "ئێمە ئەو نامەیە لە هەلومەرجێکدا دەنووسین کە لە ڕاستیدا جگە لە هەندێ شاری کوردستان، سەرانسەری کوردستان کەوتۆتە بەردەستی پێشمەرگە کوردەکان". لە درێژەی ئەو پەیامەدا هاتبوو کە "ڕاوەستانی ئەو شەڕە بە قازانجی هەموو خەڵکی ئێرانە و بۆ پاراستنی دەسکەوتەکانی شۆڕش پێویستە".

حیزبی دێموکرات لەو نامەیەدا چوار مەرجی بۆ ئاگربەست دانابوون کە بریتی بوون لە:

- دابینکردنی ئازادییە دێموکراتیکەکان لە کوردستان و سەراسەری ئێران و هەروەها ئازادکردنی تێکۆشانی حیزبی دێموکرات.
- کۆکردنەوەی پاسدارە لاوەکییەکان لە سەرجەم کوردستان کە مایەی دووبەرەکی و ئاڵۆزی بوون.
- کورتکردنەوەی دەستی ئەرتەش لە دەستوەردان لەکاروباری نێوخۆ و دیاریکردنی ئەرکیان تەنیا وەک پارێزەری سنوور.
- ئازادکردنی زیندانییە سیاسییەکان و ڕاگرتنی حوکمی ئێعدامی خەباتکاران.

وەڵامی خومەینی بە نامەی حیزبی دێموکرات

ئەم نامەیەی حیزبی دێموکرات کە لە پێگەی هێزەوە بڵاو بۆوە، دۆخەکەی گۆڕی. سەرەنجام ئەو ئاخوندەی کە سێ مانگ پێشتر فتوای جیهادی لەدژی کورد دا، دانی بە شکستی خۆی دانا و ڕۆژی ٢٦ی خەزەڵوەر لەپەیامێکدا داوای لە هەموو

لایەک کرد کە لوولەی چەکەکانیان ڕوو لە دوژمنی هاوبەش بکەن و بەڵێنی دا کێشە و گرفتە کۆمەڵایەتی و ئابوورییەکانی کوردستان چارەسەر بکا. ئەو هەروەها بەڵێنی دا هەیئەتی دەوڵەت ڕاسپێری کە لەگەڵ نوێنەرانی خەڵکی کوردستان وتووێژ بکەن. خومەینی لە پەیامەکەیدا، گرووپێکی لەژێر ناوی "بەدخواهان" وەک تاوانبار بە تێکدانی نێوانی نەتەوەی کورد و دەوڵەتی ناوەندی، ناساند.

بەڵام لە ڕاستیدا مەبەستی خومەینی لەو پەیامە و ڕاگرتنی شەڕ تەنیا ئەوە بوو کە کات بکڕێ بۆ ئەوەی هێزە چەکدارەکانی خۆیان ڕێک بخەنەوە و جارێکی دیکە هێرش بکەنەوە سەر کوردستان.

وەڵامی حیزبی دێموکرات بۆ پەیامی خومەینی

حیزبی دێموکراتی کوردستان ئەوکات لە سیمیناریکی تەشکیلاتیی تایبەتدا ئەم پەیامەی هەڵسەنگاند و بەشداربووانی سیمینارەکە پێیان وابوو کە بۆ ڕێگریکردن لە کوشتاری خەڵک پێویستە حیزبی دێموکرات پێشوازی لەو پەیامە بکا. ئەوە بوو کە دوکتور قاسملوو ڕۆژی ٢٩ی خەزەڵوەر لە میتینگێکدا لە شاری مەهاباد ئامادەیی حیزبی دێموکراتی بۆ وتووێژ و چارەسەری ئاشتییانەی پرسی کورد نیشان دا و تەنانەت لە وتارەکەیدا وشەی "لبیک"ی وەک وەڵام بۆ پەیامی خومەینی بەکار هێنا کە ئەوپەڕی نیازپاکی بوو. ئەمەش بوو بە سەرەتایەک بۆ دامەزراندنی دەستەی نوێنەرایەتیی گەلی کورد کە پێک هاتبوون لە: مامۆستا شێخ عێزەدین حوسێنی وەک سەرۆک، حیزبی دێموکرات وەک وتەبێژ و کۆمەڵە و چریکە فیداییەکانی گەلی ئێران - لقی کوردستان وەک ئەندام.

ئەم دەستەیە گەڵاڵەیەکیان لەبارەی خودموختاریی کوردستانی ئێران ئامادەکرد، بەڵام هەیئەتی تایبەتیی دەوڵەت بۆ وتووێژ لەگەڵ دەستەی نوێنەرانی کورد، قەت ئامادە نەبوو بە شێوەیەکی جیددی لەگەڵ نوێنەرانی کورد دابنیشێ و ڕا و سەرنجەکانی سەبارەت بەم گەڵاڵەیە بهێنێتە گۆڕێ. هۆکارەکەشی ڕوون بوو کە تاران بەدوای وتووێژەوە نەبوو، بەڵکوو وەدوای کات کڕین بۆ سەقامگیری ڕێژیمی نوێ و تەیارکردنی هێزە چەکدارەکانی بوو.

هەڵبژاردنی سەرۆک کۆمار و هەڵوێستی حیزبی دێموکرات

ڕێژیمی نوێ بۆ نیشاندانی ڕواڵەتێکی دێموکراتیک لەخۆی، ئامادەکاریی بۆ هەڵبژاردنی سەرۆک کۆمار دەست پێ دەکرد، بەڵام ئەو دێموکراسییەی کۆماری ئیسلامی لە ئەساسدا وەک هیچ نیزامێکی دێموکراتیک نەدەچوو! مەیدانی خۆپاڵاوتنیان

تەواو بەرتەسک کردبۆوە، لەلایەک لە ڕێگای یاسای بنەڕەتی مافی خۆپاڵاوتنیان لە بەربژێری کورد ئەستاندبۆوە، لەلایەکی دیکەش لە دەیان پاڵێوراو تەنیا ١١ کەس شیاویەتییان بۆ چوونە نێو کێبەرکێی هەڵبژاردن پەسەند کرا!

ئەوکات بەهۆی ئەوەیکە مەسعوود ڕەجەوی وەک پاڵێوراوی پۆستی سەرۆک کۆمار لە بەرنامەی خۆیدا ڕایگەیاندبوو کە گەڵاڵەی ٢٦ ماددەیی دەستەی نوێنەرایەتیی کوردی وەکوو بناغەیەک بۆ دانووستان قەبووڵە، حیزبی دێموکرات ڕایگەیاند کە بەشداریی هەڵبژاردنەکان دەکا و دەنگ بە ئاغای ڕەجەوی دەدا.

بەڵام خومەینی کە پێکەوەژیان و دێموکراسی هەر لە زاتیدا نەبوو، بە بڕیاریک مەسعوود ڕەجەویی لە لیستی بەربژێرەکاندا لابرد، هەربۆیەش حیزبی دێموکرات ڕایگەیاند کە بەشداری لەو هەڵبژاردنەدا ناکا.

هەڵبژاردن ڕۆژی ٥ی ڕێبەندانی ١٣٥٨ بەڕێوە چوو و ئەبولحەسەن بەنیسەدر بە سەرۆک کۆمار دیاری کرا، دیارە بەنیسەدر پێشتر لە هەندێ لێدوانی خۆیدا ڕایگەیاندبوو کە باوەڕی بە خودموختاری لە کاروباری نێوخۆییدا هەیە. بە سەرنجدان بەو پاشخانە فکرییە، حیزبی دێموکرات لەنامەیەکدا بۆ بەنیسەدر ڕایگەیاند کە: "ڕاستە ئێمە لە هەڵبژاردندا بەشدار نەبووین و دەنگمان بە جەنابت نەداوە، بەڵام ڕێز بۆ دەنگی زۆربەی خەڵکی ئێران دادەنێین و جەنابت بە سەرکۆماری هەموو ئێران دەزانین. بۆیە پێمان خۆشە وەختێک دیاری بکەی کە دەستەیەکی نوێنەرایەتیی حیزبی ئێمە بۆ وتوویژ دەربارەی چارەسەرکردنی مەسەلەی کورد بێنە تاران و چاویان بە جەنابت بکەوێ."

کۆنگرەی چوارەمی حیزبی دێموکرات

حیزبی دێموکرات لە تەنیشت دانووستان بۆ چارەسەری پرسی کورد لەگەڵ دەوڵەتی ناوەندی، هەوڵی دەدا کە لە دەرفەتی ئاگربەستدا خۆی ڕێک بخاتەوە و ئامادەکارییەکانی بۆ بەستنی کۆنگرەی چوارەمی خۆی دەست پێ بکا.

٣١٠ نوێنەر کە نوێنەرایەتی ٣٠ هەزار ئەندامیان لە شار و ناوچە جیاجیاکانی کوردستان بە جۆراوجۆری ڕەگەزییەوە دەکرد، ٢٨ی ڕێبەندانی ١٣٥٨ لە مەهاباد کۆبوونەوە و سەلماندیان کە حیزبی دێموکرات لە پانتایی سەراسەری کوردستان و لەنێو هەموو چین و توێژەکانی کۆمەڵگای کوردی پێگەی هەیە.

کۆمەڵێک بڕیار لەو کۆنگرەیە پەسەند کران وەکوو:

- پێداگری لەسەر دێموکراسی بۆ دەستەبەرکردنی بەردەوامیی ژیانی سیاسی و بەهێزبوونی شۆڕش.
- چارەسەری پرسی نەتەوەکانی ئێران بە شێوەی ئینسانی و دادپەروەرانە.
- چارەسەری پرسی کورد و دابینکردنی خودموختاری لە ڕێگای ئاشتییانە.
- سزادان و دادگایی کردنی بەکرێگیراوان و سەپێنەرانی شەڕ بەسەر خەڵکی کوردستاندا.
- سزادانی بکەرانی کارەساتی گوندی قاڕنێ.
- پاککردنەوەی ئەرتەش و دامەزراوەکانی دیکە لە بەکرێگیراو و گرێدراو بە ڕێژیمی پێشوو.
- چارەسەری کەلێنەکانی یاسای بنەڕەتی بە زیادکردنی دەقێکی تەواوکەر.
- ڕەخساندنی کەشێکی دێموکراتیک بەمەبەستی بەڕێوەچوونی هەڵبژاردنەکانی ئەنجومەنی شۆڕای میللی.

سەردانی هەیئەتی حیزب بۆ لای بەنی سەدر بۆ تاران

بەدوای تەوابوونی کۆنگرەی چوارەم وەڵامی نامەی بەنی‌سەدر، سەرۆک کۆماری ئێران بۆ حیزبی دێموکرات گەڕایەوە و ڕۆژی ٩ی ڕەشەمەی بۆ دیدار لەگەڵ هەیئەتی حیزب دیاری کرا، لەو دانیشتنەدا هەیئەتی دەوڵەت بە سەرپەرەستیی بەنی‌سەدر داوای گەڵاڵەی پێشنیاریی حیزبی دێموکراتی کرد بۆ چارەسەری پرسی کورد، هەیئەتی حیزب گەڵاڵەیەکی ٦ ماددەیی بە پاشکۆیەکی ٨ ماددەیی ڕادەستی هەیئەتی دەوڵەت دەکەن.

گەڵالەی پێشنیاریی هەیئەتی حیزب کە بە ناوی شەش ئەسڵی خودموختاری ناوی دەرکرد بەم شیوەیە بوو:

- چەسپاندنی مافە نەتەوایەتییەکانی کورد بە شێوەی خودموختاری لە چوارچێوەی ئێراندا و گونجاندنی ئەم مافانە لە پاشکۆی یاسای بنەڕەتیدا. (کە پێیان دەگووت "موتەمیمی قانوونی ئەساسی.("
- دیاریکردنی چوارچێوەی جوغرافیای کوردستان بە لەبەرچاوگرتنی هەلومەرجی تاریخی، جوغرافیایی و ئابووری و ویستی زۆربەی دانێشتووان.
- هەڵبژاردنی شوڕایەکی سەرانسەری بۆ کوردستانی خودموختار.
- هەڵبژاردنی هەیئەتی ئیجرایی بۆ کاروباری ئابووری، فەرهەنگی، ئیداری و ئینتزامی لەلایەن شوڕای سەراسەری.
- بەفەرمی ناسینی زمانی کوردی لە کوردستانی خودموختار بۆ نووسینی نامەی ئیداری و هەروەها خوێندنی لە تەنیشت زمانی فارسی.
- کاروباری نێوخۆیی چ ئیداری، چ ئابووری و فەرهەنگی و کۆمەڵایەتی و ئینتیزامی بە ئۆرگانەکانی ناوچەی خودموختار

بسپێردرێ.

لەکۆتایی گەڵاڵەکەشدا پێشنیار کرابوو کە بۆ ئاسایی‌کردنەوەی دۆخی کوردستان و سڕینەوەی ئاسەوارەکانی شەڕ، کۆمەڵێک ڕێکار بگیردرێتە بەر کە لە ٨ ماددەی پاشکۆ پێک هاتبوو.

هەیئەتی دەوڵەت ئەم گەڵاڵەیەی ڕادەستی "شوورای ئینقلاب" کرد و شووڕای ئینقلابیش بێ سێ و دوو گەڵاڵەکەی ڕەت کردبۆوە.

هەڵبژاردنەکانی مەجلیسی میللی و پێگەی حیزبی دێموکرات

شوورای ئینقلاب کە پێشتر تێکۆشانی حیزبی دێموکراتی یاساغ کردبوو و دواجاریش بەم شێوەیە وەڵامی گەڵاڵەی پێشنیاریی نوێنەرانی حیزبی دابۆوە، مەیدانەکەیان لە ڕەقیب و نەیاری خۆیان بەتاڵ کردبوو و پێیان وابوو کە جادە تەخت و چۆلە بۆوەی دەست و پێوەندەکانی خۆیان، کورسییەکانی هەڵبژاردنەکانی مەجلیس مسۆگەر بکەن. بەڵام حیزبی دێموکرات دەستبەرداری بەشداری لەو هەڵبژاردنە نەبوو، چونکە مەجلیس وەک ناوەندێکی یاسادانان گرنگیی خۆی هەبوو و هەمیش پێگەی جەماوەریی حیزب لەو هەڵبژاردنەدا دەردەکەوت. هەروەها حیزب دەیهەویست بە دەوڵەت بڵێ نوێنەری ڕاستەقینەی خەڵک کێیە و بزانن لەگەڵ کێ تەرەفن و دەبێ لەگەڵ کێ وتووێژ بکەن.

لە دەستەی نوێنەرایەتی کورد ئەو بیرۆکە هاتە گۆڕێ کە سەرجەم بەربژێرەکان بەسەریەکەوە دیاری بکەن و چوار لایەنی بەشدار لە دەستە بە لایەنگرانیان بڵێن دەنگیان پێ بدەن، بەڵام سێ لایەنی دیکەی نێو دەستە ئامادە نەبوون تەنانەت نیوەی بەربژێرەکانیش لەلایەن حیزبی دێموکراتەوە دیاری بکرێن، هەربۆیە حیزبی دێموکرات بە جیا هاتە مەیدان و بەربژێرەکانی خۆی بە خەڵک ناساند.

ئەگەرچی هیچ کام لە بەربژێرەکان ئاماژەیان بە ناوی حیزبەکانیان نەکردبوو، بەڵام هەم خەڵک و هەم دەوڵەتیش دەیزانی کێ بەربژێری کام لایەنە. سەرەنجام ڕۆژی ٢٤ی ڕەشەمە هەڵبژاردنەکانی مەجلیسی میللی دەستی پێ کرد و لە ئاکامدا بەربژێرەکانی حیزبی دێموکرات لە کوردستان، ٥٧% تا ٩٧% دەنگەکانیان مسۆگەر کرد. ئاکامەکانی ئەم هەڵبژاردنە پێگەی حیزبی دێموکراتی بە دۆست و دوژمن نیشان دایەوە.

ڕێـژیم کە لە بـنەڕەتڕا بـاوەڕی بە هەڵبژاردنـی ئـازاد نەبـوو و چـاوی بە سـەرکەوتنی حیزبـی دێمـوکرات هەڵنەدەهـات، ئەمجارەش کەوتە خۆ و ئاکامی هەڵبژاردنەکانی لە کوردستان هەڵوەشاندەوە. خومەینی و دەوروبەرەکەی کە سەرمەست لە سەرکەوتن یاساکانی خۆشیان پێشێل دەکرد، نێوەرۆک و واتایان بۆ هەڵبژاردن و دێموکراسی نەهێشتەوە.

سەرهەڵدانەوەی شەڕ و شەڕی دووهەمی سنە

ڕێژیم ئەو ماوەیە دەرفەتی هێنا و جارێکی دیکە سوپاکەی پۆشتە و پەرداخ کردەوە و لەکۆتاییەکانی ساڵی ١٣٥٨ لەگەڵ ئەوەدا کە کوردستانیان لە ڕووی ئـابوورییەوە گەمارۆ دابوو، دیسان هێرشەکانی ڕێـژیم لە بـاکوور و باشووری ڕۆژهەڵاتەوە دەستی پێ کردەوە.

ئەرتەش بە پشتیوانیی دەرەبەگەکان لە ناوچەکانی باکووری ڕۆژهەڵات بە تانک و تـۆپ و فـانتۆم و هێلیکۆپتێر، هێرشیان کردە سەر جوتیاران و لە ناوچەکانی خوارووی کوردستانیش بە بیانووی مەترسیی هێرشی عێـراق، هێزێکی پۆشتە و پەرداخ بەرەو سنە و سەقز و بانە و... وەڕێ کەوت و لافاوی خوێنیـان وەڕێ خست. کوردستان لە زۆر ڕووەوە لە لێنینگڕاد دەچوو. دۆخی خەڵک لەوپەڕی خراپیدا بـوو، بەڵام هەڵمژینی هەوای پـاک و بێگەردی ئـازادی، گەمارۆی لەبیـر خەڵـک بردبۆوە، ورەی خەڵک بەرز بوو و بە هەمەجۆر یارمەتیی پێشمەرگەیان دەکرد.

کۆمیتەی ناوەندیی حیزبی دێموکرات لەو کاتەدا پەیامێکی ئاراستەی خومەینی کرد. لە پەیامی حیزبی دێموکراتدا لە وشەی "بـدخواهان" کەڵـک وەرگیرابـوو کە جـاری پێشـوو خـومەینی تـاوانبـاری کردبـوون بە تێکـدانی پێوەنـدیی نێـوان کوردسـتان و تاران، هەربۆیەش حیزبی دێموکرات لە پەیامەکەیدا ڕوو بە خومەینی ڕایگەیاند: "ئێستاش کە بەدخوازان سەرلەنوێ وەزعی کوردسـتانیان ئـاڵۆز کـردوە و هەر ڕۆژەی بە بیـانوویەک خەڵکی کوردسـتان سـەرکوت دەکەن، لەلایەن حیزبـی دێمـوکراتی کوردستانی ئێرانەوە، حیزبێک کە زۆربەی نزیک بە تەواوی خەڵکی کوردستان پشتیوانیەتی، بـۆ دواجـار هۆشدار دەدەیـن کە ئەگەر پەلاماری ئەرتەش و ژاندارمێری و پاسداران بـۆ سەر بـزووتنەوەی کوردستان ڕانەوەستێ و کوشتاری خەڵـک درێـژەی هەبێ، پێشـمەرگەکان بە پشـتیوانیی هەمـوو گەلـی کـورد بە هەمـوو هێزیـانەوە دیفـاع لە خۆیـان دەکەن". هەروەهـا لەو پەیامەدا حیزبی دێموکرات داوای لە خومەینی کرد کە بە ڕازی بوون بە ئەسڵی ٦ ماددەیی خودموختاری، نیازپاکی لە نێوان تاران و کوردستاندا دروست بکا. بەڵام دەوڵەت ملی بۆ ویستی گەلی کورد و حیزبی دێموکرات ڕانەکێشا و ئەمجارە شەڕێکی قورس و دژوار تووشی خەڵکی کوردستان بوو و هێرشەکە لە هەموو لایەک ڕا بۆ سەر کوردستان دەستی پێ کردەوە.

شاری سنە لەو شارانە بوو کە هێزە کوردییەکان بنکە و بارەگایان لێ دانابوو و بە تەبایی بانگەشەیان بۆ خۆیان دەکرد، ئەم پێکەوەهەڵکردنە خەڵکی گەشبین کردبوو، هەر بۆیە بەرگەی گەمارۆی ئابووریان دەگرت و لە بەرامبەر هێرشی سپادا ئامادەی خۆڕاگری و هەرچەشنە فیداکارییەک بوون. ٢٩ی خاکەلێوەی ١٣٥٩ بۆ جاری دووهەم هێرش بۆ سەر سنە دەستی پێ کردەوە و زیاتر لە ٤٠٠ گوللە تۆپ ئاراستەی شار کران. پێشمەرگەکانی حیزبی دێموکرات و هێزە کوردییەکانی دیکە لە یەک سەنگەردا ڕووبەڕووی دووژمن وەستانەوە و هێزەکانی ڕێژیمیان ناچار بە پاشەکشێ کرد.

لە ئەنجامی هێرش و بۆردومانی بێ بەزەییانەی ڕێژیمدا، ٢٤٠٠ کەس لە خەڵکی سیڤیل بوونە قوربانی. لە ترسی بۆردوومانی فڕۆکەکانی ئێران، بەشێکی زۆر لە قوربانییەکانی ئەم هێرشە هەر لە حەوشەی ماڵەکانیاندا بەخاک دەسپێردران.

خەڵکی گوند و شار و ناوچەکانی دیکە لە ڕێگای جۆراوجۆرەوە یارمەتییان دەگەیاندە شاری سنە، سوپای ڕێژیم ئابلۆقەی سەر سنەی توندتر کرد و ڕێگای یارمەتیی لە خەڵک بەست. دوای نزیک بە یەک مانگ خۆڕاگری لەکاتێکدا کە سپا نەیتوانیبوو بچێتە نێو شاری سنەوە، هێزە کوردییەکان بڕیاریان دا بۆ پاراستنی گیانی خەڵکی سیڤیل کە لەشار بچنە دەرەوە. دوای چوونە دەرەوەی پێشمەرگە لە شار، سپا چووە نێو شار و وێڕای "پاکسازی" دەستیان بە ڕەشبگیری چالاکانی کورد کرد. ئەوان لە دادگای بەپەلە و سەربازیدا، سزای لەسێدارەدانیان بە سەر خەڵکی مەدەنیدا دەسەپاند و سزاکەیان جێبەجێ دەکرد.

حیزبی دێموکرات و پێوەندی لەگەڵ موجاهیدینی خەلق و شورای میللی بەرگری

ڕێژیمی تازە بەدەسەلات گەیشتوو، هەر بەوە ئۆقرەی نەگرت کە کوردستان خەڵتانی خوێن بکا و دەنگی ئازادیخوازنی کوردستان کپ بکا، بەڵکوو لە تارانیش ڕۆژ بە ڕۆژ ئاڵقەی دەسەڵاتی بچووک دەکردەوە و هەر کەس و لایەنێک کە بەجۆریک باسی لە دێموکراسی و سێکۆلاریزم و مافی نەتەوەکان دەکرد، لەلایەن دەسەڵاتی پاوانخوازەوە دەخرایە دەرەوەی بازنەی دەسەڵات.

موجاهیدینی خەڵق یەکێک لەو ڕێکخراوانە بوو کە لە سەرخستنی شۆڕشدا دەوری بەرچاوی گێڕا، بەڵام دواتر کەوتە بەر تیغی غەزەبی دەسەڵاتدارانی کۆماری ئیسلامی. موجاهیدینی خەڵق کە ئیتر وەک نەتەوەی کورد ماهییەتی کۆماری ئیسلامی ناسیبوو، لە کۆماری ئیسلامی کەوتە نەبان و دەستی دۆستایەتیی بۆ لای حیزبی دێموکرات درێژ کرد.

مجاهیدین سەرەتا بە دیدارێکی ڕۆژنامەوانی لەگەڵ دوکتور قاسملوو لە ڕۆژنامەی "مجاهد" کە ئۆرگانی ئەو سازمانە بوو، ویست و داخوازییەکانی نەتەوەی کورد و نێوەرۆکی ئاشتیخوازانەی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کوردیان بە نەتەوەکانی دیکەی ئێران ناساند. ئەم چاوپێکەوتنە ڕۆژنامەوانییە پێشی بە زۆر چەواشەکاریی ڕێژیم لەدژی حیزبی دێموکرات و بزووتنەوەی کورد گرت.

هێزە ڕزگاریخوازەکان بۆ وەلانانی ڕێژیمی خومەینی لەسەراسەری ئێران دەبوا لە دەوری یەکتری کۆ ببنەوە، ئەمەش بوو بە هەوێنی دامەزرانی شورای میللیی بەرگری.

مەسعودی ڕەجەوی بەمەبەستی بەشداریکردنی حیزبی دێموکرات لەو شوڕایەدا کە دەیویست ببێتە بەدیلی کۆماری ئیسلامی، ڕۆژی ٣ی خەزەڵوەری ١٣٦٠، وێنەیەکی رەوونووسی بەرنامەی شوڕای میللی بەرگری بۆ حیزبی دێموکرات نارد، حیزبی دێموکرات دوای وتووێژی چڕ لەگەڵ موجاهیدینی خەڵق، ڕۆژی ٥ی خەزەڵوەری ١٣٦٠ وەڵامی نامەکەی دایەوە و بەفەرمی چوونی خۆی بۆ نێو شوڕای میللیی بەرگری ڕاگەیاند.

لە درێژەی هاوکاری و پێوەندی لایەنە ئێرانییەکان و حیزبی دێموکرات لەو شوڕایەدا، ئەندامانی شوڕا لەسەر تەفسیری هەڵە لە بەندێکی پێڕەوی نێوخۆی ئەم شوڕایەدا، لە هەوڵێکی دوور لە ئەساسنامەییدا ئەندامەتی حیزبی دێموکراتیان خستە ژێر پرسیار!

حیزبی دێموکرات ویڕای هەوڵدان بۆ ڕاگرتنی یەکیەتیی نێوان ئەندامانی شوڕا، ئەم هەوڵەی ئەندامانی شوڕای پێ نایاسایی و دوور لە پڕەنسیپە پەسەندکراوەکانی شۆڕا دەدی، هەربۆیە لەکۆتاییدا ١٠ی بانەمەڕی ١٣٦٤ کشانەوەی خۆی لە شوڕای میللیی بەرگری ڕاگەیاند.

تاقمی حەوت کەسی و هەڵوێستی حیزبی دێموکرات

حیزبی دێموکرات لە ڕەوتی خەبات بۆ وەدیهێنانی مافی چارەنووسی کورد، لەلایەک دەبوا ڕوو بە دەوڵەتی ناوەندی قایم‌وقۆڵ ڕابوەستێ و، لەلایەکیش لە کوردستان بەردەوام تووشی تەنگوچەڵەمەی زۆر دەبۆوە و سەرئێشەیان بۆ ئەو حیزبە دروست دەکرد.

حیزبی توودە کە لە نێوەرۆکدا بەتاڵ ببۆوە و خاوەنی تەشکیلاتێکی هەڕۆڵ بوو، کاتێک کە بێهیوا بوو لەوەیکە حیزبی دێموکرات بخاتە ژێر فەرمانی خۆی، دەستی بە ئاژاوەگێڕی و بنکۆڵکردنی حیزب کرد. دوای ڕازیکردن و هەڵخەڵەتاندنی ٧ کەس لە ڕێبەریی حیزبی دێموکرات، بەیاننامەیەکیان پێ بڵاو کردنەوە و حیزبی دێموکراتیان تاوانبار کرد بەوەیکە شەڕخوازە و نایهەوێ پرسی کورد لە ڕێگای ئاشتیانەوە چارەسەر بکا و گرێدراوی دەوڵەتی عێراقە!

تاقمی حەوت کەسی کە پێیان وابوو کلیلی چارەسەری پرسی کورد بەدەست ئەوانە، پاش ڕوونبوونەوەی نێوەرۆکی کۆماری ئیسلامی و دیتنی ئەو هەموو جینایەتەش، بڕیاریان دابوو کە بگەڕێنەوە نێو باوەشی ڕێژیم! لەبەرامبەردا پەیام و تێکۆشانی حیزبی دێموکرات کە لەلایەن خەڵکەوە پشتیوانی لێ دەکرا، زۆر دەقیق و ڕوون بوو. هەر بۆیە کۆمیتەی ناوەندیی حیزبی دێموکرات کردەوەی تاقمی حەوت کەسی بە خیانەت ناوبرد و بڕیاری دا لەقاویان بدا.

خەڵکی مەهاباد لەسەر داوای حیزبی دێموکرات لە چەشنی میتینگی ١١ی ڕەشەمە جارێکی دیکە کۆ بوونەوە. دەرزیت هەڵاویشتبا وەعەرز نەدەکەوت، دوکتور قاسملوو لە سەرشاخان (بنکەی دەفتەری سیاسیی حیزبی دێموکرات)ڕا هاتبۆوە نێو شار و وتارێکی پێشکەش کرد کە تێیدا نێورۆکی ئەم تاقمە و سیاسەتەکانی پشت ئەم کارەی بۆ خەڵک شی کردەوە.

شەڕی ئێران و عێراق و هەڵوێستی حیزب بەنیسبەت ئێران، پێوەندی حیزبی دێموکرات لەگەڵ ڕێژیمی عێراق ڕێژیمی تازە بەدەسەڵات گەیشتوو وەها لە خەیاڵپڵاوەکانی خۆیدا نغرۆ ببوو کە لەلایەک دەستی لە سەرکوتی نەتەوەکانی ئێران نەدەپاراست و لەلایەکیش دەرگای کۆمەڵگەی نێودەوڵەتیی بە هێرش بۆ سەر باڵوێزخانەی ئامریکا لەخۆی داخستبوو، ئەمجارەیان پێشنوێژەکانی نوێژی هەینی لە تاران پێیان ئەسپێردرابوو کە لە وتارەکانی نوێژی هەینیدا، باس لە ڕزگارکردنی عێراق بکەن لە دەست بەعس و دەیانگوت کە ڕێگای قودس بە کەربەلا دایە!

دیارە کێشەی نێوان عێراق و ئێران تازە نەبوو و میراتی هەردوو ڕێژیمی پاشایەتیی پاڵەوی و ئەحمەد حەسەن بەکر بوو، هەروەها جوابکردنی خومەینی لە نەجەف لەلایەن دەسەڵاتی ئەوکاتی عێراق بیانوو بوو بۆ پەرەپێدان بەو دوژمنکارییە لەلایەن ئێرانەوە و لە ئەنجامی تۆپباران کردنی پاسگاکانی عێراق لەلایەن ئێرانەوە، سەدام تووڕە بوو و لە بەرچاوی بیروڕای گشتی، ڕێکەوتننامەی ئەلجەزایری دڕاند و ٣١ی خەرمانانی ١٣٥٩، هێرشی بۆسەر خاکی ئێران دەست پێ کرد.

حیزبی دێموکرات ئەوکات وێڕای هەبوونی پەیوەندی لەگەڵ دەوڵەتی عێراق، ڕەزبەری ١٣٥٩ لە پەیامێکدا دەستدرێژیی دەوڵەتی عێراق بۆسەر خاکی ئێرانی مەحکووم کرد و ڕایگەیاند کە ئەگەر دەوڵەتی مەرکەزی داخوازییە بنەڕەتییەکانی

خەڵکی کوردستان بە ڕەسمی بناسێ، حیزبی دێموکرات ئامادەیە تەواوی هێزی خۆی بۆ بەرەنگاربوونەوەی پەلاماری ئەرتەشی عێراق وەکار بخا.

یەکێک لەو تایبەتمەندییانەی حیزبی دێموکرات لە ڕەوتی پێوەندی لەگەڵ دەوڵەتی عێراقدا کە بۆ لێفێربوون دەبێ، ئەوەبوو کە بە پێچەوانەی زۆر کەسایەتیی ئێرانی و تەنانەت باشووری کوردستانیش، بەرپرسانی حیزبی دێموکرات هەرگیز هەڵپەی دەرکەوتن لەگەڵ دەسەڵاتدارانی عێراق و هیچ داگیرکەرێکی کوردستانیان نەبووە، هەروەها حیزبی دێموکرات هەرگیز داوای دەوڵەتی عێراقی سەبارەت بە دژایەتیی بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی باشوور قەبووڵ نەکردوە. گەورەترین شانازی حیزبی دێموکرات ئەویە کە خاڵی ڕەشی لە کارنامەی پێوەندی لەگەڵ هیچ دەوڵەتێکدا نییە و لەسەر حیسابی تێکدانی خەبات و تێکۆشانی هیچ پارچەیەک، خەباتی خۆی درێژە پێ نەداوە.

مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەنزادە سیاسەتمەدار و ئەدیبی بەناوبانگی گەلی کورد لە کتێبی "حەقیقەتی مێژوو"دا لەبارەی پێوەندی دوکتور قاسملوو و سەدام حوسێندا دەڵێ: "سەدام حوسێن مرد، قاسملوو حازر نەبوو ببینێ و لە تەلەفزیۆن دەگەڵی دەرکەوێ. زۆرجار بەیەکەوە دانیشتوون بە تایبەتی لە جەریانی ئەو موفاوەزاتەی کە لە نێوان دەوڵەتی عێراق و یەکیەتیی نیشتمانیدا هەبوو، بەڵام ئامادە نەبوو لە تەلەفزیۆن دەربکەوێ. قاسملوو دەیگوت: "چۆن دەکرێ ئەمن لە تەلەفزیۆن دەربکەوم و کوردی عێراقیش هەموو ڕۆژێ جەنازەی بۆ بێتەوە!؟"

هەروەها دوکتور مەحمود عوسمان، سیاسەتمەداری کوردی باشووری کوردستان، سەبارەت بە ڕابردووی پێوەندی حیزبی دێموکرات و دەوڵەتی عێراق پەردە لەسەر زۆر ڕاستی هەڵدەداتەوە کە لە ئارشیوی موخابەراتی عێراقدا دەست کەوتبوون و بە ئاماژە بە ڕابردووی پاک و بێگەردی حیزبی دێموکرات دەڵێ: "ئەوەی گرنگە شێوازی هەڵسوکەوتی دێموکرات لەگەڵ وڵاتانی داگیرکەری کوردستان بوو، ئەوکاتە ئێمە لە بەر سنوورەکە پێوەندیمان لەگەڵ ئێران هەبوو و ئەوانیش لەگەڵ عێراق بەڵام هیچ وەختێک شتێکیان لەگەڵ حکوومەتی سەدام و عێراق نەکردوە کە زەرەری بۆ کوردی عێراق هەبێ، ئەوە زۆر موهیمە. بیرم دێتەوە دوکتور قاسملوو بەڕەحمەت بێ زۆر ئەهات و ئەچوو دەیانەویست لە بەغدا تەرتیبی چاوپێکەوتنێکی بۆ بکەن لەگەڵ سەدام، چەند جارێک خۆی لێ دزیەوە، نەیدەویست تێکەڵاو بێ و ئەیوت من ئەگەر سەددام ببینم لە تەلەڤیزیون دەرئەچێ و ئەویش ئەیهەوێ مەدحی بکەین، منیش ناتوانم ئەوە بکەم. کەم هەیە سەرکردەی کورد بەو شێوەیە فکر بکاتەوە، ئەو دەیتوانی زیاتر کەڵک وەربگرێ، دەیانتوانی چەک وەربگرن، پارە وەرگرن بەڵام قەت نەیانویست بچنە ئەو خانەیە کە بە زەرەری کوردی عێراق بێ، ئەوە شتێکی گرینگە بە قەناعەتی من لەبەر ئەوە پەیوەندییەکانیان لەگەڵ

ڕژێمی بەعس و لە گەڵ سەددام کەم بوو بچووک ببوو، دەسکەوتی کەم بوو، بەڵام گوێیان نەئەدایە. ئەوە کارێکی نیشتمانپەروەرانە و باشە. حیزبی دێموکرات نەیویستووە دەسکەوتێکیان هەبێ لەسەر حیسابی کوردی پارچەیەکی تر. بمانهەوێ و نەمانهەوێ جوغرافیا وای کردوە کوردی عێراق دەبێ پەیوەندیی بە ئێران و تورکیە هەبێ، کوردی ئێران لەگەڵ عێراقی هەبێ و ئەویتر لەگەڵ ئەوەیتر، جوغرافیاکەمان وایە، بەڵام ئەو پەیوەندییانە دەبێ بە شێوەیەک بێ لەسەر حیسابی کوردی ئەو پارچەیە نەبێ. ئێستا ئێمە پەیوەندی بە ئێرانەوە دەکەین نابێ لەسەر حیسابی کوردی ئێران بێ و زەرەر بە کوردی ئێران بگەیەنین و تورکیەش عەینی شت. حیزبی دێموکرات ڕەچاوی ئەوەیان کردوە و توانیویانە لەو پەیوەندییە کە هەیانە ئەو باڵانسە ڕابگرن. ئەوە گرینگە، حیزبی تر هەبوو لە کوردستانی عێراق ئەو باڵانسەیان ڕانەگرتوە، نەیانتوانیوە ڕایبگرن، لەبەر ئەوە بە ڕەئی من ئەو کارەی حیزبی دێموکرات یەکێکە لە خاڵە گرینگەکان و خاڵە ئەرێنییەکانی ئەو حیزبە، ئەوەش لە خەباتدا جێگای تەقدیرە".

سەرباری ئەمەش حیزبی دێموکرات و دوکتور قاسملوو دەوری باشیان گێڕا لە سەرخستنی موفاوەزاتی نێوان بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کوردی باشوور و دەوڵەتی عێراق.

مانگی دیفاع لە ئازادی

هێشتا دوو ساڵ بەسەر دەسپێکی شەڕی نگریسی نێوان ئێران و عێراق تێنەپەڕیبوو کە ڕێژیمی تازە بەدەسەڵات گەیشتوو بەردەوام بوو لە هێرش بۆ سەر کوردستان. لەونێوەدا ڕێگای نێوان سەردەشت - پیرانشار بایەخێکی ستراتێژیکی هەبوو بۆ گەیاندنی یارمەتی و تەداروکات بۆ هێزی پێشمەرگە، هەربۆیە ڕێژیم دەیهەویست دەستی بەسەردا بگرێ. ئەوکات حیزبی دێموکرات لەپەیامێکدا بۆ دەفتەری سیاسیی یەکیەتیی نیشتیمانی کوردستان داوای هێزی یارمەتی دەکا بۆ پاراستنی ئەو جادەیە. لەوەڵامی ئەو داوایەی حیزبی دێموکرات یەکیەتیی نیشتمانی ١٥٠٠ پێشمەرگەی خۆی بۆ ئەو ناوچەیە ڕەوانە کرد و لەژێر ناوی هێزی پشتیوان قارەمانەتیی زۆریان نواند.

هێرشەکانی ڕێژیم بۆسەر کوردستان دڕندانە بوو و پێویست بوو کە کۆمەڵانی خەڵک بۆ دیفاع لە ماف و ئازادییەکانیان هەڵوێست بگرن. هەربۆیە دوکتور قاسملوو سکرتێری گشتیی حیزب لەپەیامیکی ڕادیۆییدا ماوەی ٢٠ی خەرمانان تاکوو ٢٠ی ڕەزبەری ١٣٦١ی، وەک "مانگی دیفاع لە ئازادی و مەوجودییەتی گەلی کورد" ڕاگەیاند.

دوکتور قاسملوو داوای لە کۆمەڵانی خەڵک کرد کە لە هەموو ناوچەکان بۆ دیفاع لە ئازادی و شەرەفی خۆیان وەکار کەون و

"کچ و کوڕ و ژن و پیاو و گەنج و پیر لەو دیفاعەدا بەشدار بن".

لەو پەیامەدا دوکتور قاسملوو ئەرکەکانی کۆمەڵانی خەڵک، هێزی پێشمەرگەی کوردستان، هێزی بەرگریی میللی و بەرپرسان و ئەندامانی حیزبی بە وردی دەستنیشان کردبوو.

هەر لەو پەیامەدا دوکتور قاسملوو ئەندامانی یەکیەتیی لاوانی ئەرکدار کرد کە پەیوەستی هێزی پێشمەرگە بن و چەکی دیفاع لە خاک و خەڵکی کوردستان هەڵبگرن: "هەموو شتێک بۆ جەبهە، هەموو ئیمکانێک بۆ سەنگەر" ببوو بە دروشمی گشتیی خەڵک لەبەرگری ڕەوادا.

بەشداری و ئەندامەتی لە ئینتێرناسیۆناڵ سوسیالیستدا

حیزبی دێموکرات وێڕای تێکۆشان بۆ دەستەبەرکردنی مافە نەتەوەییەکانی کورد، بەردەوام هەوڵی دەدا کە کۆڕ و کۆمەڵە نێونەتەوەییەکان لە دۆخی کورد ئاگادار بکاتەوە، لەم پێوەندییەشدا دوکتور قاسملوو بە هەوڵ و تێکۆشانی خۆی و هەروەها بە کەڵکوەرگرتن لە پاشخانی دۆستایەتیی حیزبی دێموکرات لەگەڵ حیزبە سوسیالیست و سۆسیال دێموکراتەکانی ئورووپا، دەرگای ڕێکخراوی جیهانی "ئینتێرناسیۆناڵ سوسیالیست"ی بە ڕووی کورد و حیزبی دێموکراتدا کردەوە و بۆ یەکەم جار دوکتور قاسملوو لە ساڵی ١٣٦٥ وەک نوێنەری حیزبی دێموکرات لە حەڤدەهەمین کۆنگرەی ئینتێرناسیۆناڵ سوسیالیست، لە لیمای پایتختی وڵاتی پێرۆ بەشدار بوو.

لەدرێژەی ئەو هەوڵ و تێکۆشانە و بەشداریی بەردەوامی حیزبی دێموکرات لە کۆڕ و کۆبوونەوەکانی ئەم ڕێکخراوە جیهانییە، سەرەنجام ساڵی ١٣٧٥ لە بیستەمین کۆنگرەی ئەو ڕێکخراوەدا کە لە بارەگای نەتەوە یەکگرتووەکان لە نیۆیۆرکی ئامریکا پێکهاتبوو، هەیئەتێکی حیزبی دێموکراتی کوردستان بە سەرپەرەستیی مامۆستا عەبدوڵڵا حەسەنزادە بانگهێشت دەکرێن و حیزبی دێموکرات لەو کۆنگرەیەدا بە ئەندامی چاودێر وەردەگیرێ و هەنووکە ئەندامی ئەسڵییە لەو ڕێکخراوە جیهانییە.

بەشداریی حیزبی دێموکرات لە وەها ڕێکخراوێکی جیهانیدا کە حیزب و لایەنە پێشکەوتووخوازەکانی دنیا و بە تایبەت ئورووپای لە خۆیدا کۆکردبۆوە، ئەوکات و ئێستاش پڕبایەخە، بەتایبەت ئێستا کە کورد وەک نەتەوەیەکی بێ دەوڵەت لە نەتەوەیەکگرتووەکان نوێنەری نییە، ئەوا ئینتێرناسیۆناڵ سۆسیالیست باشترین دەرفەت و سەکۆیە بۆ ناساندن و پەیداکردنی دۆست بۆ دۆزی ڕەوای کورد.

بۆمبارانی شیمیایی هەڵەبجە و هەڵوێستی حیزب

لە گەرمەی تێکۆشانی حیزبی دێموکراتدا کە هەردوو ڕێژیمی ئێران و عێراق لە شەڕدابوون، خاکی کوردستانیان کردبوو بە مەیدانی ئەو شەڕە ماڵوێرانکەرە، کە دەکرێ بڵێین شەڕی ئێران و عێراق لە دوای شەڕی دووهەمی جیهانی بە یەکێک لە پڕخەسارترین شەڕەکان هەژمار دەکرا.

لەکاتێکدا کە بڕیارنامەی ٥٩٨ی ئەنجومەنی ئاسایشی نەتەوەیەکگرتووەکان سەبارەت بە ڕاگیرانی شەڕ دەرچووبوو، بەڵام هەردوو ڕێژیم بەردەوام بوون لە شەڕ و بەکارهێنانی چەکی کۆمەڵکوژ و شیمیایی لە دژی یەکتر. بێ فەرق و جیاوازی، هەردووڵا ئەو چەکانەیان بەسەر خەڵکی کورددا دەباراند.

هەڵەبجە و سەردەشت و زەردەی داڵاهۆ، ئەو ناوچانەن کە ڕێژیمی عێراق بە چەکی شیمیایی بۆردومانی کردن و هەر ئەوکات حیزبی دێموکرات زۆر بوێرانە و بەڕوونی ئەم کردەوەی ڕێژیمی عێراقی مەحکوم کرد. دوای ئەوەیکە شاری هەڵەبجە لە ڕێکەوتی ٢٥ی ڕەشەمەی ١٣٦٦ لەلایەن دەوڵەتی عێراقەوە کیمیاباران کرا، دوکتور قاسملوو کە تەنیا سەرکردەیەکی کورد بوو کە لەدەرەوەی وڵات دەنگی دەبیسرا دەستبەجێ لە ڕێگای ڕاگەیاندنە نێونەتەوەییەکان و هەروەها لە پرێس کۆنفرانسێکدا لە دەرەوەی وڵات، ئەم جینایەتەی ڕێژیمی عێراقی لەقاو دا و هەروەها زۆر بە توندی ئەم کردەوەی ڕێژیمی مەحکووم کرد.

ڕاپەڕینی باشووری کوردستان و هەڵوێستی حیزبی دیموکرات

دوای کۆتاییهاتنی شەڕی ئێران و عێراق، دەوڵەتی عێراق هەدادانی نەبوو و لە هێرشێکی کتوپڕدا دەستی بەسەر خاکی کوێتدا گرت.

ئەو داگیرکارییەی دەوڵەتی سەدام، تووڕەیی نێودەوڵەتی بەدوای خۆیدا هێنا، و شەڕێکی پڕخەسار و ماندووکەری جارێکی دیکە تووشی سپای عێراق کرد و ئەمجارەیان هاوپەیمانی نێودەوڵەتی گورزی سەربازی لەسپای عێراق وەشاند.

ئاکامی ئەو لەشکرکێشییە بوو بە هۆکاری ڕاگەیاندنی ناوچەی دژەفڕین (هێڵی ٣٦ دەرەجە). ئەمە دەرفەتێک بوو بۆ ئەوەی

گەلی کورد لە باشووری کوردستان بە ئاواتەکانی خۆی بگا.

ئەوکات بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کوردی باشوور لە چیاکان دەرفەتێکی مێژوویی چارەنووسسازیان بۆ هەڵکەوت، وەک ڕێبەران و فەرماندەکانی ئەوکاتی شۆڕشی کوردی باشوور دەیگێڕنەوە، بزووتنەوەکەیان لەوپەڕی دەسکورتیدا بوو کە پەنا بۆ حیزبی دێموکرات دەبەن و حیزبی دێموکراتیش سەرجەم سەرمایەی خۆی دەخاتە خزمەتی ڕاپەڕینی باشووری کوردستان.

تێرۆری ڕێبەرانی حیزب لە ئورووپا و باشووری کوردستان

حیزبی دێموکرات لە ڕەوتی خەباتی خۆیدا هەوراز و نشێوی زۆری دیوە و هەوڵی داوە کە پرسی کورد لە ڕێگای ئاشتییانەوە لەگەڵ دەوڵەتی ناوەندی چارەسەر بکا، بەڵام مخابن دەوڵەتی ئیسلامیی تاران هەر لە سەرەتای دامەزرانیەوە هەتا ئێستاش لەگەڵ بێت باوەڕی بە چارەسەری ئاشتییانە نەبووە.

ئەم ڕێژیمە لەسەرەتای شۆڕشی گەلانی ئێرانەوە تا ئێستا وتووێژی وەک دەرفەت بەکارهێناوە هەم بۆ خۆڕێکخستنەوە و هەمیش بۆ زەربە لێدان لە بزووتنەوەی ڕزگاریخوازی کورد. ئەم ڕێژیمە بە بیانووی دیالۆگ بۆ چارەسەری پرسی کورد، ساڵی ١٣٦٨ دوکتور قاسملوو و هاوڕێیانی لەسەر مێزی وتووێژ تێرۆر کرد، ساڵی ١٣٧١ و بۆ جارێکی دیکە دوکتور شەرفکەندی و هاوڕێیانی لە ڕێستورانی میکۆنووسی ئاڵمان تێرۆر کرد. جیا لەوانە تێرۆری دەیان کادر و پێشمەرگە و ڕێبەرایەتی حیزبی دێموکرات لە باشووری کوردستان بە نیازی سڕینەوەی حیزبی دێموکرات، هەمیشە لەبەرنامەی کاری ئەو ڕێژیمەدا بووە.

ئەم ڕێژیمە بێ ئەوەی بۆ جارێک بە خەیاڵیدا بێ ئاوڕێک لە چارەسەری پرسی کورد بداتەوە، تەنیا لەبیری پیلانگێڕیّ و تێرۆر و سڕینەوەی ئەم حیزبەدا بووە و بەردەوام ڕێبەرانی بزووتنەوەی کردۆتە ئامانج.

دوایین جار ١٧ی خەرمانانی ساڵی ١٣٩٧ی هەتاوی، سپای پاسدارانی ڕێژیم بە نییەتی کۆتاییهێنانی یەکجاریی بە ویست و داوا ڕەواکانی کورد، قورسترین چەکی لەدژی حیزبی دێموکرات بەکار هێنا و لە ڕێگای مووشەک و درۆن پلینۆمی کۆمیتەی ناوەندیی حیزبی دێموکراتی کوردستانی کردە ئامانج کە بەداخەوە ١٦ تێکۆشەری دڵسۆز شەهید و بەدەیان کەسیش بریندار بوون کە شەش کەس لە شەهیدەکان ئەندامی ڕێبەری حیزب بوون.

لەوەڵامی ئەم جینایەتەی کۆماری ئیسلامیدا، خەڵکی کوردستان ڕۆژی ٢١ی خەرمانانی ١٣٩٧ بە مانگرتنی گشتیی وەک ناڕەزایەتیی دەربڕین بەم کارەی سپا، جارێکی دیکە بە ڕێژیمیان سەلماند کە حیزبی دێموکرات حیزبی گەلی کوردە و گەلی کورد خاوەنداریەتی لە ڕۆڵەکانی خۆی دەکا.

لە ڕاستیدا مانگرتنی خەڵکی کوردستان دوای مووشەکبارانی قەڵای دێموکرات، لە نەوعی خۆیدا ڕێفراندۆمێک بوو کە جارێکی دیکەش خەیاڵپڵاوی کۆماری ئیسلامیی بۆ لەناوبردنی حیزبی دێموکرات تاهەتایە لە گۆڕ نا.

لەکۆتاییدا ئەوە حیزبی دێموکرات و تێکۆشەرانی ئەو حیزبەن کە بە یەکیەتیی و یەکگرتوویی خۆیان ئەو ڕێژیمە ڕادەماڵن و داهاتوویەکی گەش بونیات دەنێن.

سەرچاوە: ماڵپەڕی کوردستان و کورد – ڕێکەوتی: ٢٠ی مارچ ، ٤ی و ٢٠ ئەپریلی ٢٠٢٢

کۆکردنەوە و ئامادەکردنی: ڕەحمان نەقشی

گەلاوێژی ٢٧٢٢ی کوردی = ئاگۆستی ٢٠٢٢ی زایینی